

ІНФОРМАЦІЙНИЙ ВІСНИК № 3 (листопад 2009)

МЕДИКО-ПСИХОЛОГІЧНА РЕАБІЛІТАЦІЯ ТА СОЦІАЛІЗАЦІЯ ЛІТНІХ ЛЮДЕЙ НА БАЗІ МЕДИЧНОГО ЦЕНТРУ

Міжнародний медичний реабілітаційний центр для жертв воєн і тоталітарних режимів (МРЦ), який розташований в Києві, вже впродовж п'ятнадцяти років підтримує літніх людей. Клієнтами Центру, в першу чергу, є жертви сталінського та нацистського режимів.

В липні 2009 р. Центр розпочав роботу за проектом, в якому вперше в діяльності Центру були одночасно так тісно поєднані медична і соціальна складова допомоги літнім людям. На початку проекту проведено круглий стіл «Медична допомога та соціальна підтримка жертв нацизму та сталінізму», учасниками якого були працівники Центру та представники спілок (17 осіб), що в Києві опікуються жертвами нацизму та сталінізму. На зустрічі було представлено програми медичної та соціальної роботи МРЦ, присутні ознайомилися з планами Центру та його можливостями. На зустрічі було узгоджено плани подальшої спільної діяльності.

Роботу за цим проектом Центр організовує з урахуванням матеріального, фізичного та соціального стану клієнтів, а також недоліків державної системи охорони здоров'я (черги та не уважне ставлення до літніх людей в медичних закладах, введення оплати за медичні послуги, занадто короткий час прийому спеціалістів).

З початку проекту Центром було надано допомогу 117 особам, середній вік яких 72 роки. Консультативну допомогу терапевта-кардіолога отримали 77 літніх людей, 56 - невропатолога, 42 - офтальмолога, 30 - отоларинголога, 12 - психолога. За цей час клієнти 686 раз відвідали Центр і отримали тут 1468 різноманітних послуг медичного і немедичного характеру. В Центрі працює фізіотерапевтичний кабінет, де проводиться лазерна терапія, магнітотерапія, ультразвукова та електротерапія на апараті відомої чеської фірми BTL, а також проходять сеанси масажу. Наш досвід роботи з літніми людьми показує, що фізіотерапевтичні методи лікування високоефективні при хронічних захворюваннях опорно-рухової системи, в неврології та кардіології, а правильно підібрані параметри сеансів фізіотерапії з успіхом можуть замінити медикаментозне лікування.

Для немобільних клієнтів було організовано 12 медичних консультацій вдома, для 7-ми клієнтів надавався транспорт для доставки на консультації та обстеження в МРЦ, волонтерами здійснено 54 патронажі вдома.

Розпочата робота по програмі «Телефон підтримки». У скрутні літні люди телефонують в Центр, відкривають свою душу та говорять про наболіле (107 контактів). Досвідчений психолог завжди може надати кваліфіковану консультативну допомогу. 16 чоловік було зайнято в групі психологічної підтримки.

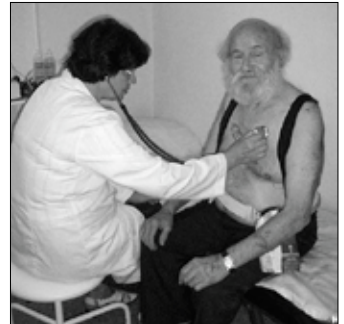
Шанувальники активного відпочинку в рамках роботи клубу «Дозвілля» були запрошені на екскурсію в міський ботанічний сад (14 осіб). Живе спілкування, обмін враженнями сприяло підвищенню настрою настільки, що люди заспівали пісень своєї молодості. Коли прийшов час прощатися, то прагнучи подальшого спілкування, обмінялись телефонними номерами.

Підтримуючи активність наших клієнтів, в Центрі була організована тематична зустріч любителів-садородів-городників на тему «Переробка та зберіган-

ня врожаю». На ній клієнти обмінювались досвідом по зберіганню вирощених самотужки овочів та фруктів, приготуванню смачних заготовок на зиму, всі смакували власноруч виготовленими стравами. Вирішили регулярно проводити освітньо-пізнавальні зустрічі клубу «Городник».

Серед клієнтів виявлено 7 активістів, з яких створено групу «Взаємодопомога», яка займається волонтерською роботою. Для групи проведено заняття на тему «Основи спілкування».

Координатор проекту
Світлана Селезньова

СТИРАЮЧИ БАР'ЄРИ ПОКОЛІНЬ

Протягом листопада і в подальшому продовжує роботу гурток аматорського мистецтва, на якому учасники відновлюють свої, ще не втрачені таланти. Більшою популярністю користується гурток «Дискусійний клуб», на якому ніхто не боїться висловити свою думку з тих чи інших історичних та політичних подій.

Лише другий місяць нашою громадською організацією в рамках проекту «Стираючи бар'єри поколінь» надаються безкоштовні послуги по фізично-реабілітаційній допомозі представникам цільової групи, проте це «ноу-хау» вже стало дуже популярним. Планується, що протягом впровадження нашого проекту фізичну реабілітацію пройде 40 мобільних представників цільової групи і 35 немобільних. Кожен з них візьме участь щонайменше у 10 заняттях. Перші 6 представників вже залишили свої схвальні відгуки і подяки.

Громадськість досить схвально сприймає ідею на-

шого проекту. Представники цільової групи – люди, які постраждали від тоталітарних режимів, переважно літнього віку, однак це не помішало їм з ентузіазмом відгукнутися на нашу пропозицію взяти участь в запланованих заходах. Тобто, вони є досить активними представниками громади району.

**Радехівський р-н, Львівська обл.
ГО «Агенція розвитку Радехівщини»**

ПРОЕКТ «ПОЄДНАННЯ ПОКОЛІНЬ» В ДІЇ

Чергова зустріч в клубі «Патріарх» була особливо цікавою і творчою. Підготовкою до цієї зустрічі були майстер-класи, проведені народною майстринею Світланою Грибан для членів клубу. Світлана Миколаївна не тільки провела заняття по виготовленню ляльок «мотанок» та «зернушек», але й створила атмосферу радості

та творчості. Ляльок робили ще наші прабабусі. Інших іграшок вони не знали, тому забавлялися зробленими власноруч ляльками із сіна, соломи та кусочків тканини.

Все частіше на засідання клубу, який поєднав людей похилого віку та старшоклаників, приходять гості – вчителі шкіл, керівники гуртків, а також члени сімей пенсіонерів. Їх всіх об'єднала програма «Місце зустрічі – Діалог». І це особливо вагомо, тому що бабуся не просто бабуся, а творча інтересна людина для сім'ї та оточуючих її людей. А ляльок робили з любов'ю і гарним настоєм. Вона буде не тільки іграшкою. Але й оберегом для всієї родини. Таку ляльку-мотанку разом зі своїми дітьми і онуками можете зробити і Ви, хоча на деякий час відірвав їх від комп'ютеру. Будьте впевнені: їм це дуже сподобається!

Наталья Мишкина, м. Глухів

КРИМСЬКИЙ ДІАЛОГ

У листопаді волонтери проекту «Кримський діалог» було проведено 2 зустрічі, в яких брали участь люди похилого віку слов'янської та кримськотатарської національності, які постраждали від тоталітарних режимів. Незважаючи на те, що міжетнічне взаємодія є для Криму вкрай гострою і болючою проблемою, вечори спілкування пройшли в теплій та товариській обстановці. Літні люди відкрито ділилися своїми спогадами і виявилось, що в минулому є багато моментів, які їх об'єднують більше, ніж змушують напружуватися. Використовувати такий позитивний досвід було б корисно кримським політикам.

Під час роботи клубу спілкування в мкр. Кам'янка в рамках проекту «Кримський діалог», волонтери проекту з'ясували, що в Сімферополі під час Великої вітчизняної війни було розташовано три концентраційних табори, в яких містилися як військовополонені, так місцеві жителі. Була організована поїздка молоді і людей похилого віку на місце одного з цих концтаборів - в с. Мирне Сімферопольського району (колишній радгосп «Червоний»). Слухаючи розповіді волонтерів - студентів істориків, молодь могла на власні очі перекоонатися в небезпеці будь-яких тоталітарних чи націоналістичних режимів.

Керівник проекту **Антон Плаксун**.

МОЄ СЕЛО – КРАПЛИНОЧКА НА КАРТІ...

Дуже плідним видався листопад місяць для учасників проекту «Сива стежина в 100 доріг». Продовжує свою роботу «група здоров'я» для літніх людей, де лікар надає консультації відвідувачам.

Протягом місяця члени активу організації відвідали декількох літніх людей, які розповіли нам про наслідки голодомору в нашому селищі. Вони повідали нам про ті страшні голодні часи, коли смерть настигала свої жертви прямо на вулицях. Це не були поодинокі випадки. Про один з них ми писали в своєму інформаційному віснику «Місце зустрічі – діалог», яких було надруковано в кількості 70 штук. З допомогою школярів вони були розповсюджені серед населення нашого селища та району.

Дуже сподобалися Андріївські вечорниці, які ми назвали «Ой, не ходи Грицю та й на вечорниці...» нашим гостям – людям похилого віку, які були запрошені до Будинку культури. На цьому вечорі відпочинку всі приймали активну участь у його проведенні: співали пісні, згадували про гуляння на селі «на колодках», а також, їли вареники з сиром, з капустою, грибами, картоплею, з маком та із «таком».

Наталія Колесник, ГО «Нащадки Аратти»

МАНДРУЄМО СПОГАДАМИ ТЕРНИСТИХ ЖИТТЄВИХ ШЛЯХІВ ЧЛЕНІВ КЛУБУ ЛЮДЕЙ ПОХИЛОГО ВІКУ «НАДВЕЧІР»

БФ «Карітас Івано – Франківськ УГКЦ» в листопаді спрямував зусилля на архівування життєвих історій, спогадів жертв тоталітарних режимів. Ми провели чимало особистих зустрічей з представниками цільової групи, серед яких – 4 оstarбайтери та 5 політ'язнів. Майже кожна зустріч не була одноразовою, адже спогадів так багато, а пам'ять - уже не та. Під час спілкування хвилювання обнімало нас від почутого, а розповідача від згадки про похмуру юність, тяжке материнство, нездійсненну мрію...

«... Німецькі війська вступили до Донецька. Почалися облави на молодь. В одну із таких я потрапила до їх числа. Натовп заштовхали у вагон. Нас так було багато, як оселедців в бочці. Ні сісти, ні сходити в туалет. Ми стоячи їхали до Польщі 10 днів. Потяг зупинився, відкрили наші вагони, і всі почали тікати – хто куди. А сил немає, бо 10 днів не їли, які то ми були... Нас усіх упіймали. Так я потрапила у табір найстрогішого режиму. Зараз це територія Польщі, а тоді це була територія Німеччини – м. Упель. А який холод стояв тієї зими. В бараці в три поверхи було змайстровані ліжка, без матраців, без одяг. У мене ліжко найвище, я лежу - і бачу зірки. На мене сніг і дощ падає. Як Господь мене тримав – не знаю...»

Не менш вражаючою є розповідь одного із політ'язнів, які перебували в радянських концтаборах: «...Їли ми кормовий буряк для худоби, з хробаками, котрий заливали кип'ятком... Дріт навколо табору був зі струмом. Люди на нього кидалися і залишалися там висіти. І коли назбирається 20-30 таких людей, вони відключали струм і ми мусили знімати тіла загиблих. А літом – висіли ці самогубці протягом 2-3 днів, іноді тиждень. Треба ту людину знімати, а вона, як холодець... Прийшлося перебути це!...». І це є лише краплею в бездонному океані страхіть нелюдської жорстокості та ненависті.

Зустріч 27 листопада була присвячена пам'яті людей, які були заморені голодом у злочасні 1932-1933 роки. Початок зустрічі – запалення свічок та виголошення спільної молитви за душі невинних, які постраждали від сталінського насилля. А потім, звичайно, спогади та невеселі розмови, вірші.

В теплих стінах «Карітасу» в листопаді було організовано 3 зустрічі людей похилого віку – жертв тоталітарних режимів. Ми намагаємось зробити їх пізнавальними. Тренінг «Облаштування життєвого простору хворого» особливо зацікавив учасників, адже вони якраз в такому віці, що потребують догляду. Тренінг «Позитивний підхід – збалансований світогляд» - зустріч з молодими пенсіонерами, під час якої разом всі навчалися знаходити позитивні сторони в неприємних ситуаціях, формувати здатність бачити події всебічно, а також аналізувати себе і свої негативні риси характеру.

Іванна Дмитрук, Ольга Барабаш

ЗГАДУЮЧИ МИНУЛЕ, РЯТУЮЧИ МАЙБУТНЄ

В обласному центрі Волині – Луцьку – пластуни розпочали збір свідчень літніх людей, які можуть розповісти чимало цікавої та важливої інформації з часів Другої світової війни. Чимало дітей, беручи участь у проекті, згадали й власних дідухів і бабусь, відвідали їх,

поцікавилися їхнім життям.

Справжнім відкриттям для юних дослідників історії став 90-річний Дмитро Сільвестрович Мулярчук. Його біографія могла б стати основою захоплюючого фільму. До найменших деталей із молодечим хвилюванням дідуся згадає присягу на вірність Україні, яку давав, вступаючи в Організацію українських націоналістів. «Я ту присягу у серці все життя ношу!» – зазначив Дмитро Сільвестрович, який у дитинстві, до речі, також був пластуном. За свої погляди він відсидів у тюрмі за польської влади, дивом втік під час арешту радянською владою, переховувався у підпіллі, попав на роботу у Німеччину. У розпал війни зумів повернутися додому на Волинь, де був мобілізований у Червону армію. Воював танкістом у Латвії, на фронті втратив кисть лівої руки. Після перемоги над нацизмом повернення додому червоноармійцю Мулярчуку принесло арешт радянською владою за належність у молодості до ОУН. Незважаючи на фронтіві нагороди, Дмитра Сільвестровича засудили на 10 років ув'язнення в ГУЛАГу і 5 років заслання. Відсидівши весь термін у Мордовії, відбувши 14 років заслання, побудувавши за своє життя три добротних будинки, Дмитро Сільвестрович в одному з них проживає у Луцьку на радість онуків та рідних. І всіх нас, бо маємо у в кого навчитися патріотизму.

Лариса Бондарук,
керівник проекту «Маршрути поколінь», м.Луцьк

ПРОЕКТ «ЗУСТРІЧ ПОКОЛІНЬ» НА ПОЛТАВЩИНІ

У листопаді робота проекту «Зустріч поколінь» була пригальмована карантинном. Горбанівський геріатричний пансіонат був закритий протягом трьох з половиною тижнів. Так само, як і школа «Паросток», учні якої входять до основної групи волонтерів, які беруть участь у творчих об'єднаннях разом із мешканцями пансіонату. Відразу по закінченні карантину хобі-групи відновили роботу. Отож під час довгоочікуваної зустрічі діти-волонтери не лише займалися рукоділлям, але й активно ділилися новинами, що неабияк потішило стареньких, які майже місяць не могли виходити за межі пансіонату чи приймати будь-яких гостей. У одній із хобі-груп відбулось свято – 80-літній ювілей святкувала Мільшина Олександра Юхимівна, яка навчає свою групу плести спицями. Діти самі спекли для неї святковий торт, зробили листівки, дарували пісні та добрі слова.

Була також організована робота пошукової групи, яка збирала інформацію для створення презентації «Окупація. Історія крізь долі». Пошукова група мала можливість поспілкуватись із Приморозько Оленою Михайлівною, у минулому жителькою Санжар. Діти дізналися, що у 1941-му році 18-річною дівчиною вона була вивезена до Німеччини на примусові роботи. Там працювала на заводі, і через одну браковану деталь була відправлена в концтабір. Дивом вижила, звідти була визволена військами союзників, повернулася додому. Олена Михайлівна не могла згадувати той страшний час без сліз. Її проста і сумна розповідь нікого не залишила байдужим. Жінка з вдячністю згадувала про грошові виплати, які отримала від німецької сторони, подарувала волонтерам свої старі фото. Хоч ділитися своїми спогадами їй було нелегко, але вона радо прийняла дітей і з великим бажанням ділилася історією свого життя.

«ІННОВАЦІЇ, ОРІЄНТОВАНІ НА ПОДО- ЛАННЯ САМОТНОСТІ ЛІТНІХ ЛЮДЕЙ»

В листопаді пройшло свято «Старість мене вдома не застане». Це свято було проведено у клубі «Надвечір'я», який працює на базі районного Будинку культури. Учасники цього клубу – це люди похилого віку з активною життєвою позицією, які не мислять своєї долі без спілкування, не вміють сидіти вдома. Вони приймають активну участь в житті хору ветеранів війни та праці, виступають з концертами, працюють з молоддю. Учасники свята розповідали, що завдяки їхній активній позиції, участі в різноманітних заходах у них немає відчуття самотності, а навпаки оптимістичний настрій, бажання жити, бадьоре самопочуття, а завдяки спілкуванню з молоддю відсутність почуття прожитих років.

На останок присутнім був запропонований перегляд фільму про участь цих людей в концертах, конкурсах, фестивалях. Також була проведена презентація захоплень учасників свята та представлені їх вироби.

Снігурівська районна організація ветеранів
Директор проекту **Т.С.Леженцева**

ДУША ПРАГНЕ НАСНАГИ

У нашому проекті «Активізація у літньому віці розбудовує нову життєву програму» передбачена участь цільових груп у культурно-мистецьких та духовного характеру заходах. Натерпілися ж вони в минулому, а дехто і в сучасні роки - фізично, морально, душевно. З-посеред таких заходів – екскурсії у священні місця

нашого краю - Львівщини.

З ранку погожої осінньої неділі двома «Школяриками» взяли курс на Унів: через Ходорів-Рогатин-Перемишляни. За дві години доброї їзди уже оглядали одну із найстаріших відпустових перлин України – Унівську Лавру, її монастир, околиці. Цей куточок благодатної галицької землі, де сама природа створена Всевишнім як би для відпочинку втомлених і терплячих, для переосмислення життєвих цінностей, для споконвічних роздумів про сенс нашого буття, про суєту-суєт сьогодення.

Священник-гід (о. Макарій) провів для бажаючих розповідь-екскурсію про історію монастиря, його майже розруху в радянські часи, про видатних його діячів, культурологічно-видавничу діяльність, участь в археологічних дослідженнях. З цього огляду увагу привертають розкопки на Чернечій горі, на яку, не зважаючи на вік, дібралася майже уся наша ватага. Оглянули і подумки поспілкувалися з душами похоронених тут місцевих священників та ченців, а колись і оборонців свого краю.

Керівник проекту **Степан Толох. м.Жидачів**

ІСТОРІЯ СІМ'Ї – ДЗЕРКАЛО ІСТОРІЇ

Проект «Діалог поколінь» збирає у Херсонському Центрі молодіжних ініціатив «Тотем» молодь, яка хоче з перших вуст почути унікальні розповіді. У листопаді найбільш цікавою стала зустріч з Надією Павлівною Ліцоевою. Дитина з багатодітної сім'ї (всього в сім'ї

було 11 чоловік), вона в 10 років стала підпільницею. У підпіллі також пішла і старша сестра Надія. До революції сім'я була заможною і через це постраждала. Мати Надії була знайома з дружиною Леніна Надією Крупською, і саме до неї вона звернулася, коли брата Надії посадили за «підривання радянської влади» – йому влаштували провокацію. Мати просила в Крупській допомоги, щоб хоч би знайти сина – і та допомогла, але звільнити його не вдалося... У роки війни батька, матір, сестру і саму Надю забрали в гестапо. Надю відпустили. Матір теж випустили, але вона не винесла важкого побиття і померла. Батька вдалося звільнити – і це окрема історія, повна любові і драматизму. Історії арештів, опори, складна і правдива історія сім'ї в довоєнні і воєнні роки – все це Надія Ліцоева розповідала дуже цікаво.

Справжніми друзями клубу «Діалог поколінь» стали літні люди з Комишан, що поблизу Херсону. Там ми познайомилися з жінками, яких було вивезено на примусові роботи в Германію, які пам'ятають роки війни. Історії, які вдалося зібрати в Комишанах, справді вражають – наприклад, історія хлопця, який був першим комсомольцем при

радянській владі, а потім став першим поліцаєм під час окупації – проте саме він попереджав місцевих, коли по них збиралися прийти німці, і люди ховалися. Коли Херсон було звільнено, хлопця хотіли розстріляти як зрадника, але все село зібралося, щоб його захистити і розповісти, скільки людей він врятував. Такі історії, здається, вигадати неможливо – життя більш вражає, ніж будь-яка вигадка. І таких історій вже зібрано понад 50...

Молодь не тільки слухає, але й вивчає матеріали з сімейних архівів, записує розповіді, вже розробляє сценарій майбутніх театральних вистав. Щоправда, працю над сценарієм легкою не назвеш, тому що кожна історія життя є унікальною так само, як і саме життя цих людей.

ІВАНКІВСЬКА СТУДІЯ ДОКУМЕНТАЛЬНОГО ТЕАТРУ

Місяць листопад для Іванківської студії документального театру пройшов під знаком «Карантин». Ми вимушені були відмінити масові заходи. Нам довелося також перенести з 11-го листопада на 8-грудня концерт до Дня визволення Іванкова від фашистської окупації. Все, що могли робити учасники проекту в ситуації, що склалася, так це повторювати дома слова зі сценарію, відпрацьовувати танцювальні рухи. Вдалося правда записати 3 відеоінтерв'ю з колишніми примусовими працівницями.

Вірш зі сценарію концерту:

Нетлінний спомин про полеглих,
За щастя рідної землі,
Про тих, хто у боях запеклих
За Батьківщину нашу ліг.
Вони боролися за щастя,
За мир і спокій на землі,
Ім вже ніколи не піднятись -
Від куль фашистських полягли.
Ніхто й ніколи не забуде
Про тих, хто волю здобував,
Хто щастя й мир приносив людям,
За них життя своє віддав.
Про тих, хто кров свою пролив,
Щоб сонце весело світило,
Щоб небо – чисте, без вогнів
– Над нами мирно голубіло.
Про тих, хто ворогів запеклих
Прогнав у лігво їх – Берлін...
Нетлінний спомин про полеглих
За щастя рідної землі.

Організатор програми:

Всеукраїнська благодійна організація
«Турбота про літніх в Україні»
Адреса: 02100, Київ, Бажова, 2, 23
Веб-сайт: www.acu.com.ua

Видання здійснюється в рамках програми
«Місце зустрічі – Діалог» за фінансування
Фонду «Пам'ять, Відповідальність та
Майбутнє» (Німеччина)
www.stiftung-evz.de